

Mediju atbalsta fonda programmu 2024. gadā īstenoto projektu kvalitātes izvērtējums

Projekta Nr. KM 2025/13

Izpildītājs: Rīgas Stradiņa universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte

Anda Rožukalne, RSU profesore, vadošā pētniece

Ilva Skulte, RSU asociētā profesore

Alnis Stakle, RSU docents

Līga Ozoliņa, RSU SZF pētniece

RSU

Pētījuma analītiskās pieejas

Normatīvais skatījums:

- Žurnālistikas loma sabiedrībā un demokrātijas attīstībā
- Žurnālistikas epistēmiskā autoritāte, darba principi, profesionālās lomas
- Žurnālistikas kvalitāte, tās kritēriji, ētikas normas
- Žurnālistika: kas un kāpēc jāatbalsta?

Mediju ekosistēmas problēmas:

- Informācijas sniedzēju daudzveidība (mērķi) un informācijas pārbagātība (neskaitāmas izvēles) – žurnālistikas īpatsvara samazināšanās
- Problēmas ar patiesību un uzticēšanos informācijas avotiem
- Maldinošas, stratēģiski manipulētas informācijas ietekme
- Sabiedrības epistēmiskās struktūras sabrukums: ekonomiski, sociāli, politiski

Pētījuma mērķis un metodoloģija

Metodoloģija:

43 projekti (visi 2024.LV/NMA programmas projekti)

~300 satura vienības

48 RE:TV ziņu raidījumi (ap 90 ziņu sižeti)

6 kategorijas, 72 kodi kvalitatīvai analīzei

3 ekspertu intervijas ar KM un SIF pārstāvjiem

Projektu pieteikumu analīze: mērķi, budžets, nodevumi

Vērtēšanas kritēriji: žurnālistikas profesionālā kvalitāte, atbildīgums, ētikas normas, formātu atbilstība, papildkritēriju atbilstība

NMA projektu dalījums pa mediju veidiem

Medija veids	Apstiprināto projektu skaits	% no apstiprināto projektu skaita	Piešķirtā finansējuma apjoms (EUR)	% no piešķirtā finansējuma apjoma
Audiovizuālie elektroniskie plašsaziņas mediji	18	41,9	969 539,16	44,6
Audiālie elektroniskie plašsaziņas mediji (radio)	2	4,7	143 976,99	6,6
Preses izdevumi	12	27,9	711 753,71	32,7
Interneta vietnes	11	25,6	348 766,58	16,0
Kopā:	43	100,0	2 174 036,44	100,0

Patstāvīgi īstenotie un sadarbības projekti

Medija veids	Patstāvīgi īstenoti projekti	Sadarbības projekti	% sadarbības projekti no visiem šī mediju veida projektiem
Audiovizuālie elektroniskie plašsaziņas mediji	9	9	50
Radio	2	0	0
Preses izdevumi	12	0	0
Interneta vietnes	10	1	9,1
	33	10	
	76,7%	23,3%	

Patstāvīgi īstenotajos un sadarbības projektos piesaistītā finansējuma apjoms (eiro)

Medija veids	Patstāvīgi īstenotajiem projektiem piesaistītais finansējuma apjoms	Projektiem, kas īstenoti ar partneri, piesaistītais finansējuma apjoms
Audiovizuālie elektroniskie plašsaziņas mediji	617 469,02	352070,14
Audiālie elektroniskie plašsaziņas mediji (radio)	143 976,99	0
Preses izdevumi	711 753,71	0
Interneta vietnes	310 214,15	38 552,43
	1 783 413,87	390 622,57
	82%	18%

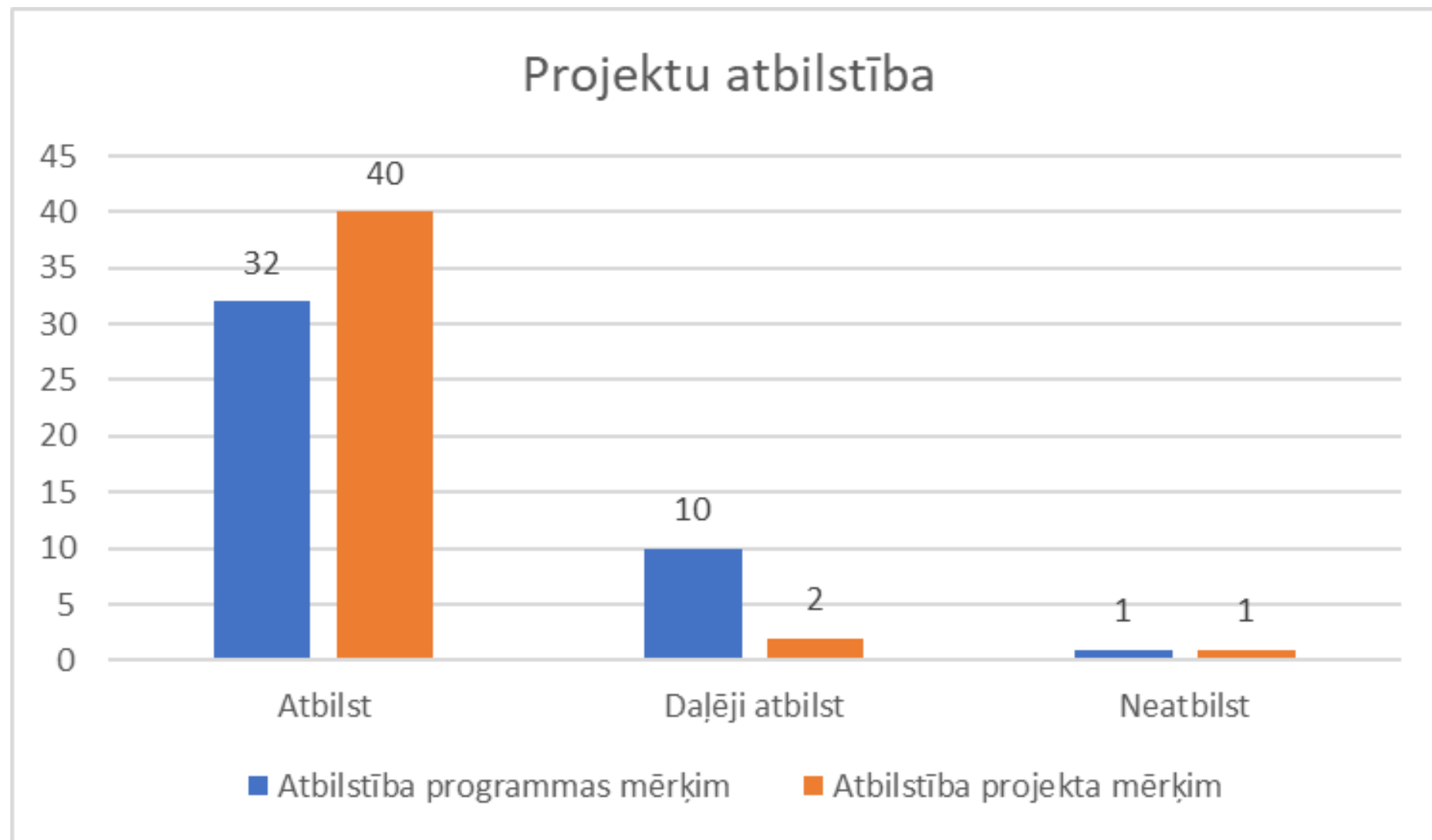
Pieteicēji ar visvairāk apstiprinātajiem projektiem I

Medijs	Iesniegto projektu skaits	Kopējais iegūtais finansējums
AS "TV Latvija"	3	197 706,42
SIA "IZDEVNIECĪBA RĪGAS VIĻŅI"	3	195 448,95
AS "LATVIJAS MEDIJI"	3	195 061,82
SIA "Re MEDIA"	3	129 427,73
AS "Cits medijs"	3	124 410,00
AS "DELFI"	3	98 663,67
6 pieteicēji	18 projekti	940 718,59 eiro
	41,9%	43,3%

Pieteicēji ar visvairāk apstiprinātajiem projektiem II

Medijs	Iesniegto projektu skaits	Kopējais iegūtais finansējums
AS "TV Latvija"	3	197 706,42
SIA "IZDEVNIECĪBA RĪGAS VIĻŅI"	3	195 448,95
AS "LATVIJAS MEDIJI"	3	195 061,82
SIA "Re MEDIA"	3	129 427,73
AS "Cits medijs"	3	124 410,00
AS "DELFI"	3	98 663,67
SIA All Media Latvia	2	194 934,20
SIA "4.vara"	2	157 974,00
SIA "Žurnāls Santa"	2	113 456,60
SIA "Žurnālu izdevniecība LILITA"	2	98 640,00
SIA "TVNET GRUPA"	2	53 000,00
SIA "LETA"	2	50 074,99
12 pieteicēji	30 projekti	1 608 798,38 eiro
	69,8%	74%

Atbilstība programmas un projekta mērķim

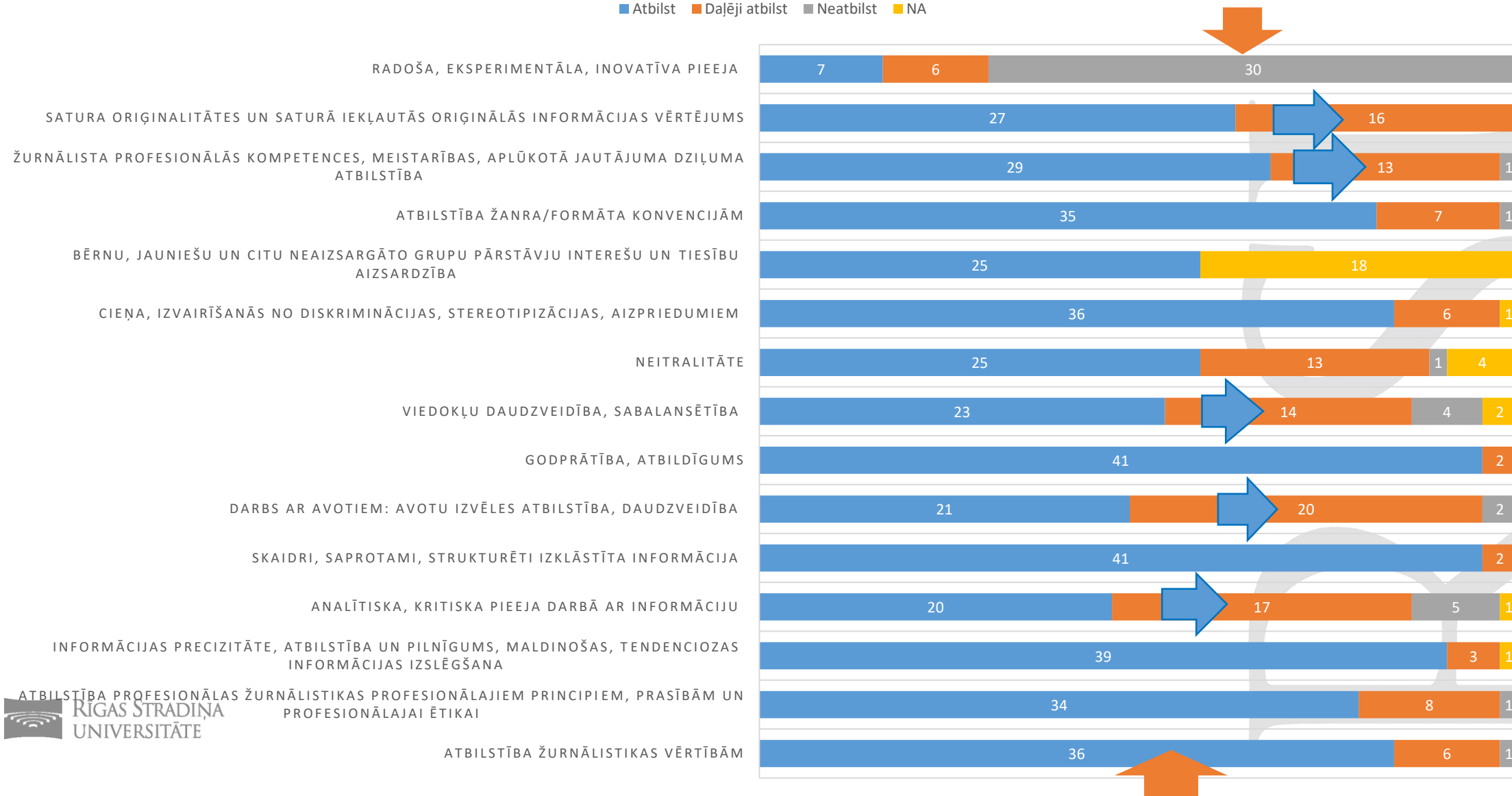

Projektu atbilstība programmas mērķim pēc mediju veida (%)*

	TV (18)			Radio (2)			Prese (12)			Internets (11)		
Atbilstības līmenis (A – atbilst, DA – daļēji atbilst, N – neatbilst)	A	DA	N	A	DA	N	A	DA	N	A	DA	N
Atbilstība programmas mērķim	13	4	1	0	2	0	9	3	0	10	1	0
% pret konkrētā mediju veida projektiem:	72,2	22,2	5,6	0,0	100,0	0,0	75,0	25,0	0,0	90,9	9,1	0,0
% pret visiem projektiem:	30,2	9,3	2,3	0,0	4,7	0,0	20,9	7,0	0,0	23,3	2,3	0,0

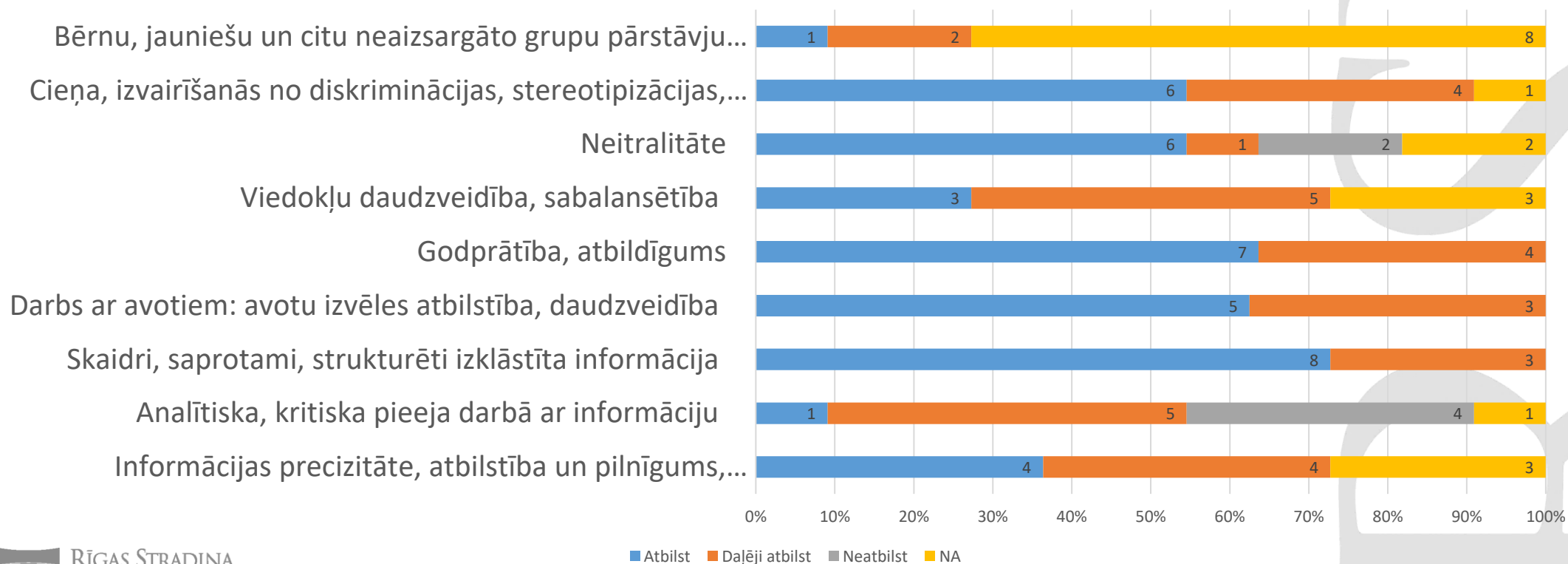
PROJEKTU PROFESIONĀLĀS KVALITĀTES RAKSTUROJUMS

■ Atbilst ■ Daļēji atbilst ■ Neatbilst ■ NA

Salīdzinājums ar 2022. gada vērtējumu

Atbilstība profesionālajām vērtībām NMA programmas projektos 2022. gadā
(N=11)

Skaidrojums

Kritērijs	Piemērs
Radoša, inovatīva pieeja	DELFI "Vietvaras", "Zīmols 'Latvija'"
Orģināla informācija	DELFI "Vietvaras", LETA "Aiz priekškara", "Lietišķās informācijas dienests" - Valstspilsētas
Profesionālā meistarība	"Tava darīšana", "Visas labas", "Zinātne vai muļķības?" (AS Delfi), "Latvijas uzņēmēju izaugsmes stāsti žurnālā "Ir Nauda"" (AS Cits Medijs)
Atbilstība žanra/formāta konvencijām	LETA "Aiz priekškara", Tvnet "Raganu medības" u.c.
Viedokļu daudzveidība, sabalansētība	DELFI "Vietvaras", LETA "Aiz priekškara"
Darbs ar avotiem: atbilstība, daudzveidība	Ir pētnieciskie raksti; "Lietišķās informācijas dienests", LETA "Aiz priekškara"
Kritiska pieeja	"Nekā personīga. Faili", "Ārskats", DELFI "Vietvaras"

Audiovizuālie mediji: kvalitātes raksturojums

Stiprās puses:

- Augsts tehniskās produkcijas līmenis
- Vizuāli pievilcīgs saturs
- Profesionāla montāža un skaņa

Problemātiskie projekti:

- Cilvēks.jpg – erudīcijas spēle, 0% saikne ar žurnālistiku
- «Trīs kvadrātā» – profesionālās pieejas un lomas nav saistītas ar žurnālistikai raksturīgu informācijas iegūšanu, apstrādāšanu un sniegšanu

Būtiskās problēmas:

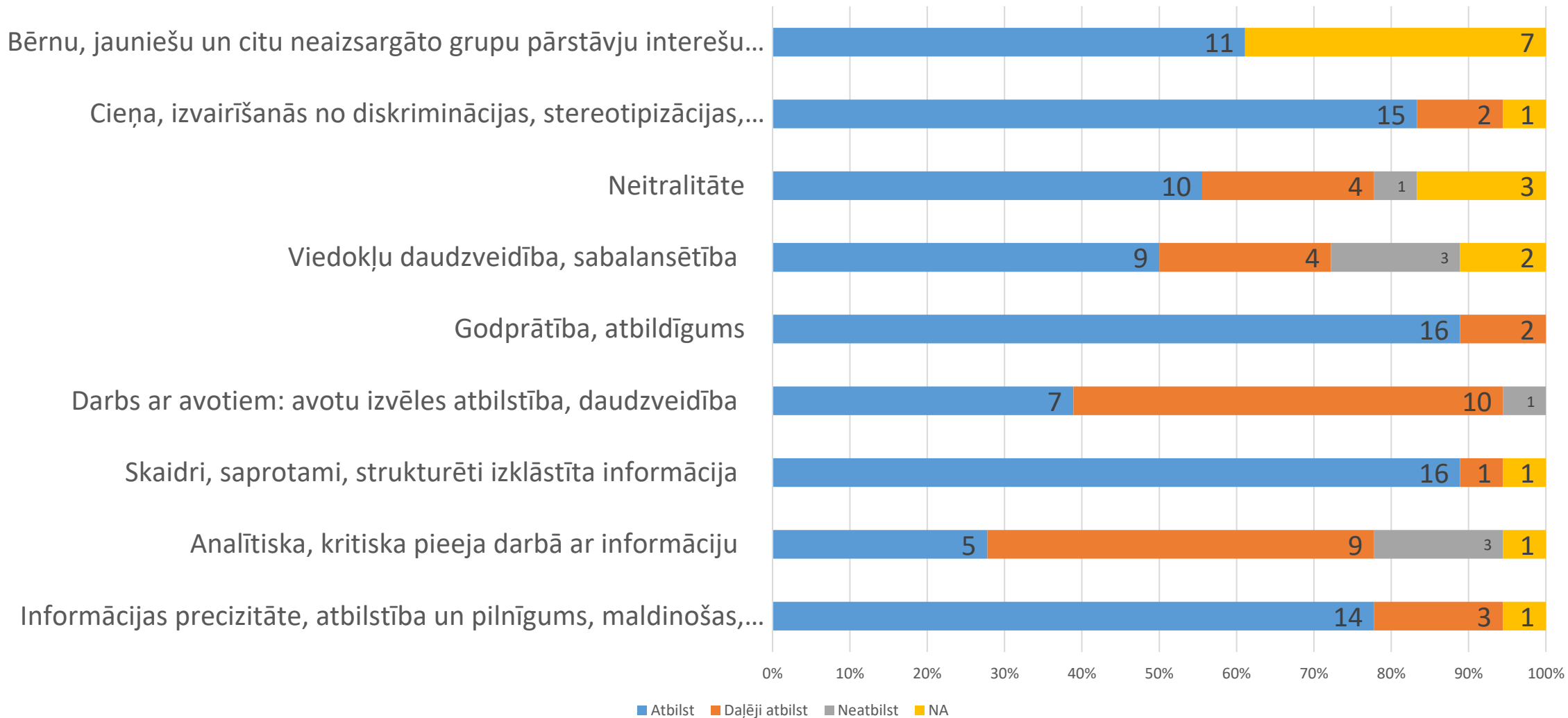
- Produkcijas kvalitāte ≠ žurnālistikas kvalitāte
- Žurnālisti aizstāti ar citu profesiju pārstāvjiem
- Forma dominē pār saturu
- Trūkst iegūtās informācijas kritiska izvērtējuma

Kopumā augstu vērtēti projekti:

- «No ziedojuma līdz smaidam: Eņģeļi pār Latviju stāsti 2»
- «Tava Darīšana»
- «Latvijas stāsti»
- «Naudas cena»
- «Cittautiešu dziesmas Latvijai»

Audiovizuālie mediji: kvalitātes raksturojums

Projektu atbilstība žurnālistikas principiem un profesionālajai ētikai: audiovizuālie mediji

Radio: kvalitātes raksturojums

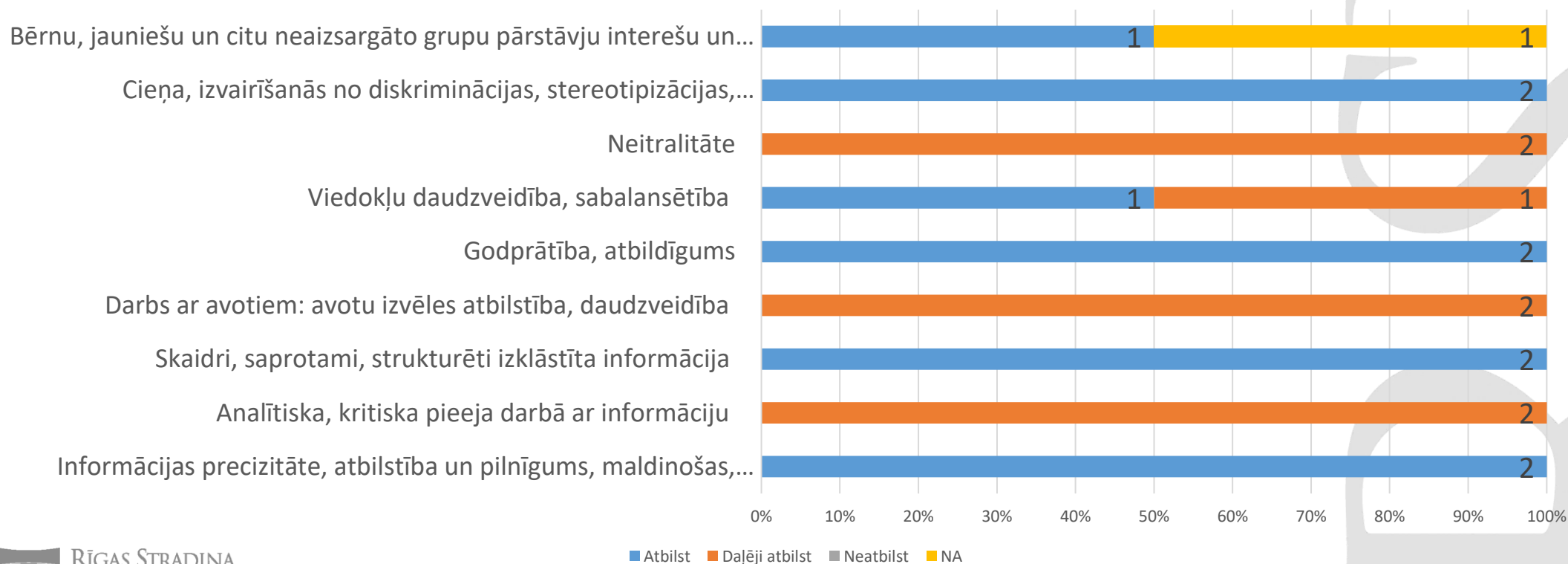
2024. gada konkursā atbalstu ieguvuši 2 projekti:

- «Uz starta līnijas» (Radio Skonto),
- «Ceļā uz mājām» (Radio Tev)

- Abi projekti: audiovizuāli formāti
- Izklaide un paškomunikācija dominē pār žurnālistiku un iespēju auditorijai iegūt oriģinālu informāciju, izglītoties
- Trūkst analītiskās distancēšanās, ievērotas pazīmes, ka satura veidotāju attiecības ar avotiem nav neitrālas

Radio: kvalitātes raksturojums

Projektu atbilstība žurnālistikas principi un profesionālajai ētikai: audiālie mediji

Interneta mediji: kvalitātes raksturojums

Stiprās puses:

- 90,9% atbilst programmas mērķim
- 100% atbilst žurnālistikas vērtībām
- Augsta precizitāte un godprātība
- Laba avotu izmantošana

Uzlabojamās jomas:

- Eksperimentāla pieeja – 36% daļēja atbilstība
- Izvairīšanās no stereotipiem – 27% daļēja atbilstība
- Viedokļu daudzveidība – 18% daļēja atbilstība
- Analītiska pieeja – 18% daļēja atbilstība

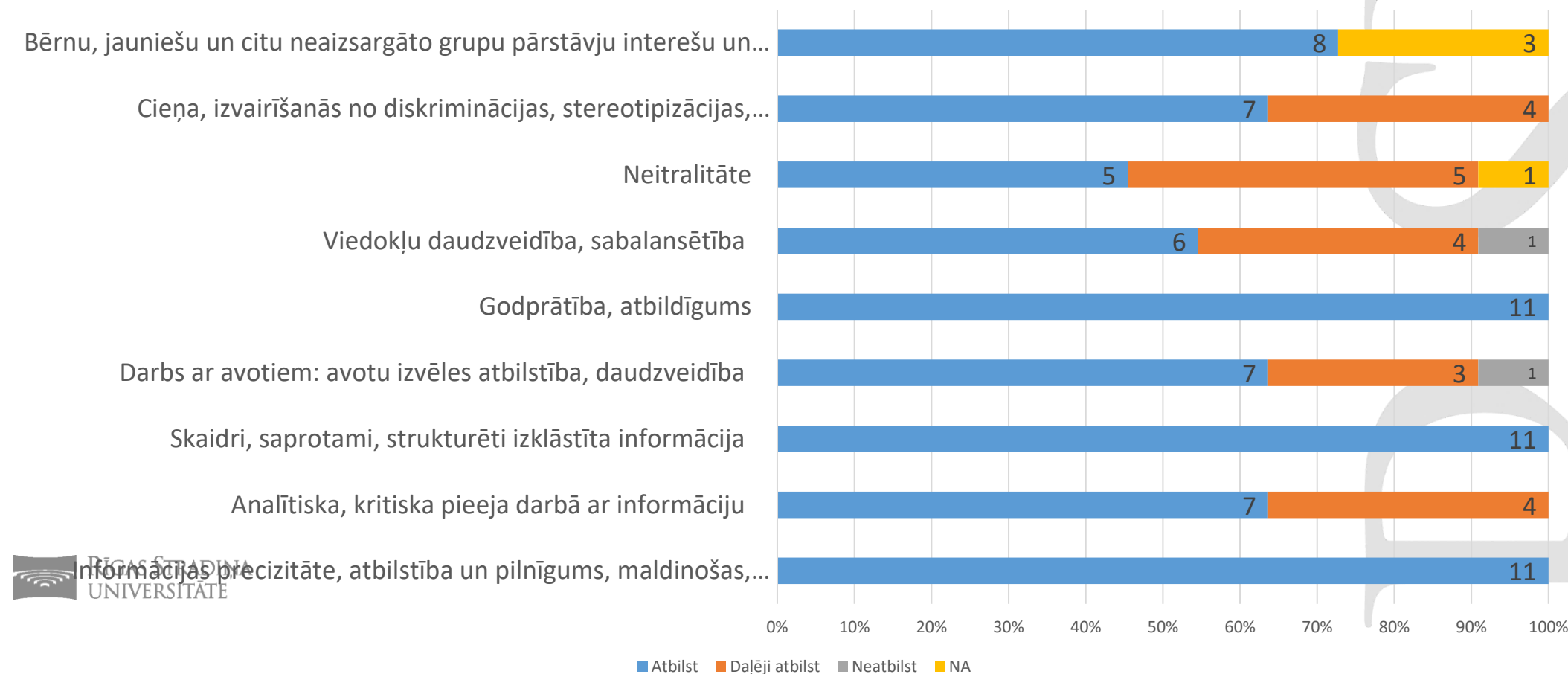
Labās prakses piemēri:

- **Delfi "Vietvaras"** – datos balstīta analīze, daudzveidīgi formāti
- **Delfi "Zinātne vai muļķības?"** – konstruktīva pieeja
- **LETA "Aiz priekš kara"** – avotu daudzveidība
- **Cits medijs "Ārskats"** – ārpolitikas analīzes stils un padziļināta pieeja

Problēma: Robeža starp pamatdarbību un īpašiem projektiem (LETA "Parasports")

Interneta mediji: kvalitātes raksturojums

Projektu atbilstība žurnālistikas principiem un profesionālajai ētikai: internets

Prese: kvalitātes raksturojums

Stiprās puses:

- 100% atbilst žurnālistikas vērtībām
- Izpratne par profesionālajiem standartiem
- Avotu pārbaude un faktu precizitāte
- Padziļināta, datos balstīta analīze

Problemātiskie aspekti:

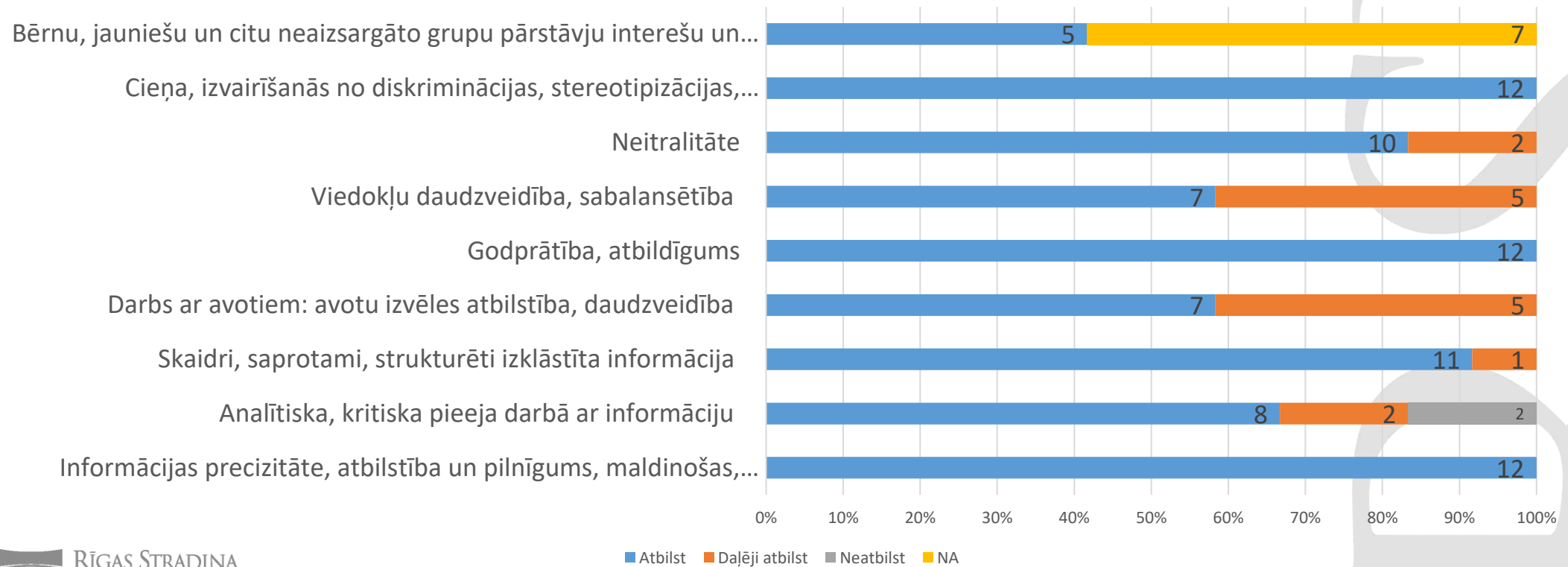
- Konservatīva pieeja formātiem
- Rutīnas rubrikas kā īpaši projekti
- Darbs ar avotiem: to daudzveidība, kritisks vērtējums

Uzlabojamās jomas:

- Inovācijas – 42% neatbilst
- Neaizsargāto grupu tiesības – 33% daļēja atbilstība
- Avotu daudzveidība – 25% daļēja atbilstība
- Viedokļu sabalansētība – 25% daļēja atbilstība

Prese: kvalitātes raksturojums

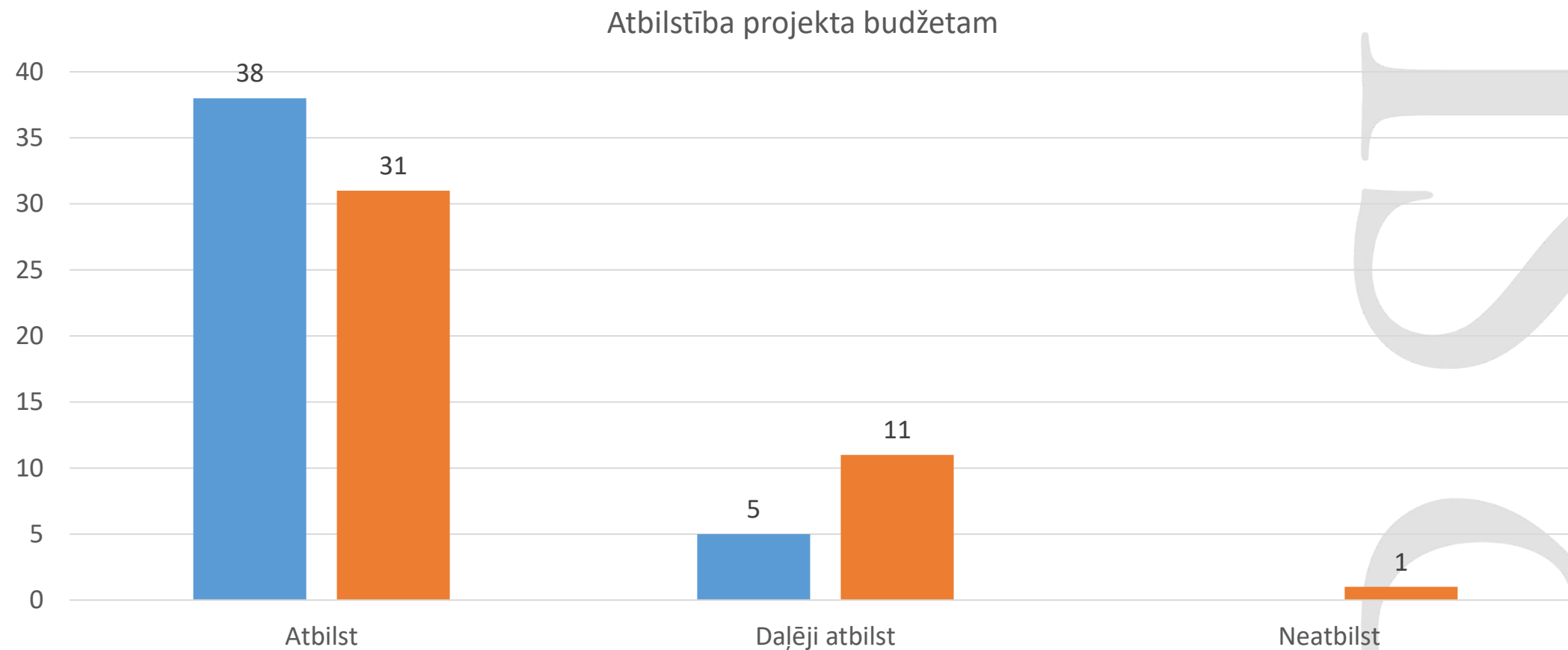
Projektu atbilstība žurnālistikas principiem un profesionālajai ētikai: prese

Auditorijas raksturojums

	Atbilst	Daļēji atbilst	Neatbilst	NA
Projekta mērķauditorijas definēšanas kvalitāte	33	10	0	0
Auditorijas iesaiste un tās kvalitātes atbilstība	20	16	4	3
Satura pieejamība/piemērotība dažādām digitālajām platformām	33	9		1
Saturs pieejams sociālās tīklošanās platformās	38	3		2
Saturs pielāgots sociālās tīklošanās platformām	30	10	1	2
Vizuālā un audio satura kvalitātes atbilstība žurnālistikas ētikai un žurnālistikas vizuālajiem standartiem (patiesums, dokumentalitāte, precizitāte u.c.)	36	6	1	
Precīzs attēla/skaņas apraksts	20	15	1	7
Norādīts attēla/audio materiāla autors un avots	23	15	4	1
MI izmantojums attēla, skaņas, video vai teksta veidošanā	3		2	38

Atbilstība projekta budžetam

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

■ Atbilstība projekta budžetam (kopējais vērtējums)

■ Vienas satura vienības izmaksu atbilstība

Galvenie secinājumi

POZITĪVIE ASPEKTI:

- 1. Lielākā daļa projektu kvalitatīvi** – 74,4% atbilst MAF mērķim
- 2. Godprātīga izpilde** – projektu veidotāji radīts kvalitatīvs saturs
- 3. Daudzveidība** – bagātināta sabiedrībai pieejamās informācijas daudzveidība
- 4. Pētnieciskā žurnālistika** – daži izcili piemēri
- 5. Platformu izmantošana** – multimediju pieeja

KONSTATĒTĀS PROBLĒMAS:

- 1. Žurnālistikas izpratne** – atbalstīti formāti, kam nav saistības ar kvalitātes žurnālistikas mērķiem un sabiedrības interešu tēmām
- 2. 23% projektu daļēji atbilst** MAF mērķim
- 3. Inovāciju trūkums** – tradicionāli, daudzkārt izmantoti formāti
- 4. Finansējuma koncentrācija** – 74% līdzekļu saņēmuši 12 uzņēmumi
- 5. Komandu kompetence** – ne visiem pieredze žurnālistikā; ne visiem atbilstošas kompetences
- 6. Budžetu pamatojums** – neskaidras izmaksu atšķirības un apjomi līdzīgos projektos, līdzīgos formātos
- 7. Papildkritēriji** –formāla izpilde
- 8. Auditorijas definīcija** – pārsvarā kvantitatīvi rādītāji

Stratēģiskie ieteikumi MAF attīstībai

1. MĒRĶU PRECIZĒŠANA

Galvenā izmaiņa: no "mediju atbalsta" → uz "kvalitātes žurnālistikas atbalstu"

- Atbalsts tikai projektiem ar **žurnālistikai raksturīgiem mērķiem**
- Informācijas vākšanas un apstrādes metodes, kā arī veidotāju profesionālās lomas atbilst žurnālistikas mērķiem
- **Fokuss:** sabiedrības interešu žurnālistika
- Profesionālās kvalitātes prasības un ētikas standarti

2. PIETEICĒJU ATLASES KRITĒRIJI

- Mediji ar **skaidru žurnālistikas mērķi** to darbības stratēģijā
- Apliecināta **redakcionālā politika** un profesionālās kvalitātes principi
- Izveidota **redakcija** (arī producentu grupai)
- Pieredze **žurnālistikā**, nevis tikai mediju darbā
- Portfolio/piemēri no iepriekšējās darbības

Stratēģiskie ieteikumi MAF attīstībai

3. VIETĒJĀS ZIŅAS - JAUNA PIEEJA

Atteikties: RE:TV platforma visai Latvijai

Ieviest: Finansējums vietējiem/reģionāliem medijiem

Definēt: Skaidri vietējo ziņu kvalitātes kritēriji

4. MAF PAPILDKRITĒRIJI

Atteikties no papildkritērijiem, izņemot inovāciju kritēriju (vērtēšanas kritēriju sarakstā) un mazākumtautību uzrunāšanas, sabiedrības saliedētības kritēriju.

Konkrētu tēmu akcentēšana nav attaisnojusies, plašsaziņas medijiem jādod iespēja demonstrēt interesi par sabiedrībai nozīmīgiem problēmjautājumiem, nevis jāveicina formālu konkrētu tēmu atspoguļošana.

Stratēģiskie ieteikumi MAF attīstībai

5. BUDŽETU VĒRTĒŠANA

VID datu izmantošana – tirgus vidējās cenas konkrētās profesionālās/pakalpojumu grupās

Vienas vienības izmaksu **salīdzinājums** starp projektiem

Obligāts **detalizēts pamatojums** katrai pozīcijai – ieviešami izmaksu intervāli

6. KOMANDU KVALIFIKĀCIJA

Problēma: Mediju pieredze ≠ žurnālistikas pieredze

Risinājums:

- Apliecināta izglītība žurnālistikā
- Pierādīta pieredze žurnālistikas projektos
- CV ar konkrētiem žurnālistikas darbiem
- Iepriekš veikto darbu (īpaši, projektiem, kas turpinās vairāku gadu garumā) portfolio

Ieteikumi MAF projektu pieteicējiem

PROJEKTU PIETEIKUMI

Īsāka, bet **mērķtiecīgāka** forma

- Galvenā ideja: pamatots ieguldījums sabiedrības interešu un **kvalitātes žurnālistikā**
- Redakcionālās **neatkarības** nodrošināšana
- Caurskatāmība un lietderība
- Skaidri identificēts/-i pamatprodukti un atvasinātie darbi (satura pielāgošana, ievietošana citās platformās, bet ne satura jaunrade)

2. BUDŽETA VEIDOŠANA

Obligātās prasības:

- **Detalizēts pamatojums** katrai pozīcijai
- **Stundu likmes** un darba apjomi
- **Salīdzinājums** ar tirgus vidējām cenām
- Projekta vadītāja atalgojums **≥5 - 10%** (reālistiski novērtēts atbilstoši veicamajam apjomam un cita projektā iesaistītā personāla pienākumu nedublēšanu)
- Skaidra **administratīvo izmaksu** struktūra

Ieteikumi MAF projektu pieteicējiem

3. INOVĀCIJU APRAKSTS

Norādīt, kas ir inovatīvs:

Saturs (jaunas tēmas, pieejas, procedūras)

Formāts (jauni prezentācijas veidi)

Process (darba metodes)

Tehnoloģijas (MI, VR, datu žurnālistika)

Komanda (jauni sadarbības modeļi)

Komunikācija un interaktivitāte (auditorijas piesaiste un iesaiste)

AUDITORIJAS DEFINĒŠANA

NE tikai kvantitatīvi!

BET kvalitatīvi:

Auditorijas **intereses** un **vajadzības**

Kādas **mediju funkcijas** projekts piepilda

Kā vajadzības **konstatētas** (pētījumi, dati)?

Kā **integrēti** esošās/iepriekšējās auditorijas dati?

Konkrēti kanāli katras grupas sasniegšanai

Labā prakse: Projektu turpinājumiem – norādīt **iepriekš sasniegto** auditoriju

Ieteikumi MAF projektu pieteicējiem

SATURA PIEEJAMĪBA/PIEKĻŪSTAMĪBA

Nosacījumi:

Titri/subtitri visiem audiovizuālajiem projektiem

Audio versijas tekstuālajam saturam (kur iespējams)

Pamatots **izplatīšanas plāns** (ne visi kanāli, bet piemērotākie, kam būtu jāizriet no vēlamās sasniedzamās mērķauditorijas)

6. CAURSKATĀMĪBA UN ĒTIKA

Avotu un autoru norādīšana:

Visu **projekta veidotāju** funkcijas

Vizuālo materiālu apraksts (laiks, vieta, avots)

Audio satura autori

MI izmantojums (ja attiecināms: platforma, versija)

Autortiesības un licences

Formāts: Titri, paraksti, atsauces - atbilstoši mediju veidam

PATEICAMIES PAR UZMANĪBU!

RSR